

Jan Kluza¹

**Zmiany w kodeksie karnym z 2020 r. w oparciu
o tzw. ustawy covidowe w świetle wyroku Trybunału
Konstytucyjnego z 14 lipca 2020 r., sygn. akt Kp 1/19²**

¹ ORCID ID: 0000-0002-0929-6093, magister, Uniwersytet Jagielloński w Krakowie.
E-mail: jan.kluza@hotmail.com.

² Trybunał Konstytucyjny orzekał w tej sprawie w składzie: Julia Przyłębska – przewodniczący, Leon Kieres, Mariusz Muszyński – II sprawozdawca, Krystyna Pawłowicz, Stanisław Piotrowicz, Justyn Piskorski – I sprawozdawca, Piotr Pszczółkowski, Bartłomiej Sochański, Jakub Stelina, Wojciech Sych, Michał Warciński, Rafał Wojciechowski, Jarosław Wyrembak, Andrzej Zielonacki. W składzie tym zasiadało troje sędziów, którzy zostali wybrani na miejsca sędziów wybranych przez Sejm VII kadencji, co zostało stwierdzone wyrokiem TK z 3 grudnia 2015 r., sygn. akt K 34/15, OTK-A 2015/11/185, LEX nr 1937295. Powyższe doprowadziło do dużego sporu i wątpliwości co do ważności orzeczeń TK zapadłych w składzie z tymi sędziami. Nie jest jednak przedmiotem tego opracowania zajęcie stanowiska w tym przedmiocie. Zob. szerzej na ten temat: Wyrok Europejskiego Trybunału Praw Człowieka z 7 maja 2021 r., skarga 4907/18, LEX nr 3170326; W. Hermeliński, B. Nita-Światłowska, *Orzeczenie sądowe wydane z udziałem sędziego powołanego wadliwie a naruszenie prawa do sądu gwarantowanego przez art. 6 ust. 1 Konwencji o ochronie praw człowieka. Glosa do wyroku ETPC z dnia 1 grudnia 2020 r.*, 26374/18, „Europejski Przegląd Sądowy” 2021, nr 5, s. 45; M. Florczak-Wątor, *Dopuszczalność sądowej kontroli prawidłowości wyboru sędziego TK oraz Prezesa i Wiceprezesa TK. Glosa do wyroku TK z 11 września 2017 r.*, K 10/17, LEX 2017; M. Więcek, *Glosa do wyroku TK z dnia 3 grudnia 2015 r.*, K 34/15, „Przegląd Legislacyjny” 2016, nr 2, s. 129; D. Szumiło-Kulczycka, K. Kozub-Ciembroniewicz, *Konsekwencje uchybień w obsadzie TK (uwagi na tle orzeczenia w sprawie K 1/20)*, „Państwo i Prawo” 2021, nr 8, s. 81 i n. W związku z tym część przedstawicieli doktryny postuluje określenie orzeczeń Trybunału Konstytucyjnego zapadłych z udziałem wskazanych osób nie jako „wyroków”, lecz „stanowiska”, „opinie”.

Słowa kluczowe: nowelizacja kodeksu, tryb kodeksowy, zasada poprawnej legislacji, odpowiedzialność karna.

Keywords: amendment to the code, code procedure, the principle of correct legislation, criminal liability.

Streszczenie

Zgodnie z Regulaminem Sejmu dokonywanie zmian w ustawie będącej kodeksem wymaga zachowania specjalnego trybu, którego celem jest to, ażeby zmian tych nie dokonywać zbyt pochopnie. Tymczasem w stosunkowo krótkim okresie ustawodawca w ramach uchwalania ustaw mających na celu zwalczanie epidemii koronawirusa dokonał szeregu zmian w kodeksie karnym. Zakres tych zmian był stosunkowo duży. Dotyczyły one bowiem istotnych kwestii nie tylko w części ogólnej kodeksu karnego, określającej zasady odpowiedzialności karnej, lecz również w części szczególnej dokonując modyfikacji ustawowych zagrożeń oraz wprowadzając nowe typy przestępstw. Jest to szczególnie istotne ze względu na wydany 14 lipca 2020 r. wyrok Trybunału Konstytucyjnego, który również dotyczył tempa legislacyjnego nowelizacji kodeksu karnego z 2019 r.

Abstract

Amendments to the Penal Code of 2020 Based on the So-Called Covid Acts in the Light of the Judgment of the Constitutional Tribunal of 14 July 2020, file ref. no. Kp 1/19

According to the Statute of Sejm, introducing changes to an act, which is a code, requires a special procedure, which purpose is not to make such changes too fast. Meanwhile, in a relatively short period, polish parliament made a numer of changes to the penal code as part of the enactment of laws aimed at combating the coronavirus epidemic. The scope of these changes was relatively large. They concerned important issues not only in the general part of the Penal Code, defining the principles of criminal liability, but also in the specific regulations, modifying statutory threats and introducing new types of crimes. This is particularly important due to the judgment of the Constitutional Tribunal issued on July 14, 2020, which also concerned the legislative pace of the 2019 amendment to the Penal Code.

I. Wstęp

W związku z rozprzestrzeniającą się epidemią koronawirusa ustawodawca 2 marca 2020 r. uchwalił specustawę o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych³, kilkakrotnie następnie nowelizowaną ustawami popularnie określanymi mianem kolejnych „tarcz”. Właśnie na mocy tych nowelizacji dokonano szeregu zmian w ramach kodeksu karnego i kodeksu postępowania karnego, co budzi uzasadnione wątpliwości w związku z *ratio legis* tych ustaw mającym za cel zwalczanie epidemii koronawirusa. Wątpliwości budzi także tryb legislacji tych zmian i związane z nim tempo procedowania, a także ich zakres, w szczególności biorąc pod uwagę fakt, że część zmian kodeksu karnego jest tożsama ze zmianami wprowadzonymi na mocy ustawy z 13 czerwca 2019 r.⁴, które zostały zakwestionowane przez Trybunał Konstytucyjny w niedawnym wyroku stwierdzającym w całości niekonstytucyjność tej ustawy⁵. Stosownie do tego zasadne jest omówienie trybu ich wprowadzenia pod kątem zachowania zgodnego z konstytucją procesu ich uchwalenia.

II. Tryb procedowania w przypadku kodeksów

W stosunku do kodeksu karnego zmiany wprowadzone zostały na podstawie trzech ustaw związanych ze zwalczaniem epidemii koronawirusa – a mianowicie ustawy z 31 marca 2020 r.⁶ na mocy jej art. 13 zmieniającego art. 161 k.k. i art. 190a k.k.; ustawy z 14 maja 2020 r.⁷ na mocy jej art. 8 zmieniającego

³ Ustawa z 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych (Dz.U. poz. 374).

⁴ Ustawa z 13 czerwca 2019 r. o zmianie ustawy – Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw, nieopublikowana w Dzienniku Ustaw.

⁵ Wyrok TK z 14 lipca 2020 r., sygn. akt Kp 1/19, Legalis nr 2396669.

⁶ Ustawa z 31 marca 2020 r. o zmianie ustawy o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. poz. 568).

⁷ Ustawa z 14 maja 2020 r. o zmianie niektórych ustaw w zakresie działań osłonowych w związku z rozprzestrzenieniem się wirusa SARS-CoV-2 (Dz.U. poz. 875).

art. 304 k.k. oraz ustawy z 19 czerwca 2020 r.⁸, która z kolei na mocy art. 38 dokonała najistotniejszych zmian w kodeksie karnym. Pierwsza z ustaw została złożona w Sejmie 26 marca 2020 r., zaś uchwalona już 28 marca 2020 r., Senat natomiast wprowadził do niej poprawki 31 marca 2020 r. i w tym samym dniu zostały one rozpatrzone przez Sejm, a prezydent podpisał ostateczny tekst ustawy⁹. Cały więc proces legislacyjny zajął 5 dni. Z kolei ustawa z 14 maja 2020 r. została złożona w Sejmie 28 kwietnia 2020 r., zaś Sejm przyjął ją 2 dni później, z kolei Senat wprowadził do niej poprawki 14 maja 2020 r., które zostały rozpatrzone przez Sejm w tym samym dniu, zaś dzień później prezydent podpisał ustawę. Proces legislacyjny w tym przypadku zajął więc 16 dni. Ustawa zaś z 19 czerwca 2020 r. została złożona w Sejmie 22 maja 2020 r. i uchwalona 5 czerwca 2020 r., zaś Senat wprowadził do niej poprawki 18 czerwca 2020 r., które zostały rozpatrzone przez Sejm dzień później, prezydent podpisał ustawę zaś 22 czerwca. W tym przypadku proces legislacyjny zajął więc 27 dni.

Dla przesądzenia kwestii, czy wskazane zmiany w prawie karnym wprowadzone zostały z zachowaniem odpowiedniego trybu zasadnicze znaczenie ma odpowiedź na pytanie, czy w stosunku do nich zachowany powinien być tzw. tryb kodeksowy zgodnie z przepisami rozdziału 4 Regulaminu Sejmu¹⁰. Stosownie bowiem do art. 89 ust. 2 Regulaminu Sejmu, pierwsze czytanie projektu zmian kodeksu lub projektu zmian przepisów wprowadzających kodeks może się odbyć nie wcześniej niż czternastego dnia od doręczenia posłom druku projektu. Decyzję w zakresie tego czy procedowany projekt ustawy jest projektem zmiany kodeksu podejmuje Marszałek Sejmu (art. 87 ust. 2 Regulaminu). W przypadku pozostałych projektów ustaw Marszałek Sejmu dysponuje znacznie większą swobodą co do sposobu wyboru jej procedowania, w szczególności może skierować projekt ustawy do I czytania na posiedzeniu komisji¹¹. Jednoznacznie jednak wskazać trzeba, że powierzenie w myśl

⁸ Ustawa z 19 czerwca 2020 r. o dopłatach do oprocentowania kredytów bankowych udzielanych przedsiębiorcom dotkniętym skutkami COVID-19 oraz o uproszczonym postępowaniu o zatwierdzenie układu w związku z wystąpieniem COVID-19 (Dz.U. poz. 1086).

⁹ <http://www.sejm.gov.pl/Sejm9.nsf/PrzebiegProc.xsp?nr=299> (29.12.2021).

¹⁰ Uchwała Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z 30 lipca 1992 r. Regulamin Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej (M.P. 2019, poz. 1028 t.j.).

¹¹ G. Koksanowicz, *Nadawanie biegu inicjatywom ustawodawczym w świetle postanowień regulaminu Sejmu*, „Przeгляд Prawa Konstytucyjnego” 2012, nr 1, s. 23.

art. 87 ust. 2 Regulaminu Sejmu decyzji Marszałkowi Sejmu co do uznania danego projektu za kodeksy bądź też nie, nie oznacza, że Marszałek Sejmu w tym względzie podejmuje swobodną decyzję. Przepis ten należy wyklądać w ten sposób, iż upoważnia on Marszałka Sejmu do rozstrzygnięcia wątpliwości w tym zakresie, nie zaś do swobodnego decydowania o tym, czy skorzystać z trybu kodeksowego.

Podkreślenia wymaga rola kodeksu w systemie prawa, który stanowi element unifikacji prawa i ze względu na zamierzony długi czas obowiązywania ma za zadanie stabilizacji prawa w danej dziedzinie¹². Istotą kodeksu jest to, że ma on w miarę najpełniej regulować daną dziedzinę prawa¹³. Wobec tego zasadniczego znaczenia nabiera kwestia poprawnej legislacji w zakresie uchwalania oraz nowelizowania kodeksów.

III. Zasada prawidłowej legislacji

Zasada prawidłowej legislacji jako wywodzona z art. 2 Konstytucji RP określającego Rzeczpospolitą Polską jako demokratyczne państwo prawne, jest jednym z aspektów w procesie badania konstytucyjności ustawy. Zasada ta stanowi „*sui generis*” zbiór reguł i zasad. Ich katalog oraz znaczenie, podlegały i wciąż podlegają modyfikacjom. Chodzi tak o przywoływanie przez Trybunał Konstytucyjny nowych reguł i zasad, jak i nadawanie dotychczas wskazanym nowego sensu. Mimo że nie zostały *expressis verbis* ujęte w tekście konstytucji, to w sposób immanentny wynikają z istoty państwa prawnego¹⁴. D. Salitra wskazuje, że „Zasady przyzwoitej legislacji są rozwinięciem i uszczegółowieniem zasady ochrony zaufania obywatela do państwa i stanowionego przez nie prawa oraz zasad pewności prawa i bezpieczeństwa prawnego. Będąc regułami stanowienia prawa, dotyczą przede wszystkim sytuacji, gdy następuje zmiana obowiązującego stanu prawnego. Wyznaczają, ustawodawcy warunki, wymagania, od których spełnienia zależy dopuszczalność zmian prawa, zwłaszcza na niekorzyść jego ad-

¹² A. Łopatka, *Prawoznawstwo. Wprowadzenie*, Warszawa 2002, s. 165–166.

¹³ M. Sawczuk, M. Konarski, *Pojęcie i rola kodyfikacji w systemie prawa. Wybrane zagadnienia*, „Teki Komisji Prawniczej” 2011, s. 143.

¹⁴ J. Zaleśny, *Zasady prawidłowej legislacji*, „Studia Politologiczne” 2009, nr 13, s. 14.

resatów¹⁵. Zasada zaś zaufania obywatela do państwa oznacza „obowiązek państwa zapewnienia bezpieczeństwa prawnego swoim obywatelom. Omawiana zasada opiera się na wymaganiu pewności prawa, a więc takim zespole cech przysługujących prawu, które zapewniają jednostce bezpieczeństwo prawne; umożliwiają jej decydowanie o swoim postępowaniu na podstawie pełnej znajomości przesłanek działania organów państwowych oraz konsekwencji prawnych, jakie jej działania mogą pociągnąć za sobą”¹⁶.

Trafnie też wskazuje S. Wronkowska, że „Wszystkie te regulacje [dotyczące postępowania z kodeksami według Regulaminu Sejmu – przyp. J.K.] mają na celu zapobieżenie pochopnym decyzjom legislacyjnym oraz zapewnienie udziału specjalistów w postępowaniu, ponieważ opracowanie projektu kodeksu wymaga bardzo rozległej i głębokiej wiedzy prawniczej. Postanowienia regulaminowe są jednak oparte na założeniu, że w toku prac sejmowych do projektu wprowadza się zmiany (i dlatego należy wzmocnić obsługę fachową komisji), nie są natomiast nastawione na ochronę przedłożonego projektu przed zmianami. Tymczasem w odniesieniu do kodeksów trzeba uwzględnić i wyważyć oba wyróżnione aspekty: potrzebę wprowadzenia nieodzownych zmian oraz konieczność zachowania integralności projektu. Niezależnie bowiem od tego, jaki podmiot występuje z inicjatywą ustawodawczą (inicjatywą uchwalenia kodeksu), przygotowanie projektu kodeksu wymaga zespołowej pracy najlepszych specjalistów, a do osiągnięcia dobrego rezultatu tej pracy jest potrzebne szczególnie ostrożne postępowanie z projektem”¹⁷.

IV. Orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego

Orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego w tym zakresie jest niezmiernie bogate i nie ma potrzeby jego przytaczania w całości. Skupić należy się bowiem

¹⁵ D. Salitra, *Zasady przyzwoitej legislacji w orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego*, „Przegląd Sejmowy” 2003, nr 4, s. 33.

¹⁶ Z. Koksanowicz, *Zasada określoności przepisów w procesie stanowienia prawa*, „Studia Iuridica Lubliniensia” 2014, nr 22, s. 472; zob. też: K. Stępnia, *Relacje między Zasadami Techniki Prawodawczej a Zasadami Poprawnej Legislacji w procesie stanowienia prawa*, „Przegląd Prawa Konstytucyjnego” 2017, nr 1, s. 215.

¹⁷ S. Wronkowska, *W sprawie postępowania legislacyjnego w przepisach Regulaminu Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej*, „Przegląd Sejmowy” 2000, nr 2, s. 79.

na szczegółowej postaci tej zasady dotyczącej trybu ustawodawczego w odniesieniu do kodeksów. Jeszcze przed wejściem w życie obowiązującej Konstytucji RP, TK stwierdził, że „Można zgodzić się ze stanowiskiem Rzecznika, że kodeksom przysługuje szczególne miejsce w systemie prawa ustawowego. Istotą kodeksu jest stworzenie koherentnej i – w miarę możliwości – zupełnej oraz trwałej regulacji w danej dziedzinie prawa [...], kodeksy przygotowywane i uchwalane są w odrębnej, bardziej złożonej procedurze niż „zwyczajne” ustawy, istotą kodeksu jest dokonanie kodyfikacji danej gałęzi prawa”¹⁸. Dalej Trybunał zaznacza, co w przedmiotowej sprawie ma szczególne znaczenia i wymaga podkreślenia, że „zasady prawidłowej legislacji wymagają więc, by ustawodawca nader rozważnie podejmował nowelizację kodeksów, a w każdym razie, by powstrzymał się od nowelizowania ich drogą pośrednią, gdy pozornie niezmieniony tekst kodeksu zostaje wydrążony z treści postanowieniami ustaw szczegółowych. Jest to szczególnie ważne, gdy nowelizacja ma dotyczyć kodeksowych unormowań o charakterze zasadniczym, przesądzających samą istotę poszczególnych instytucji danej gałęzi prawa”¹⁹.

Zagadnienia tego dotyka także wyrok TK K 5/07²⁰ dotyczący fragmentarycznej nowelizacji kodeksu karnego na mocy ustawy o ujawnianiu informacji o dokumentach organów bezpieczeństwa państwa z lat 1944–1990 oraz treści tych dokumentów²¹, która wprowadziła do kodeksu karnego dwie nowe jednostki redakcyjne na mocy przepisu zmieniającego zawartego w art. 37 tej ustawy. Na tym tle, przy czym trzeba wskazać, że dotyczyło to głównie kwestii dopuszczalnego zakresu poprawek Senatu do ustawy, Trybunał Konstytucyjny wskazał, że „że do obligatoryjnych elementów trybu uchwalania kodeksów lub zmian kodeksów należą terminy przystąpienia do kolejnych etapów postępowania legislacyjnego, co zresztą stanowi bezpośrednie nawiązanie do art. 123 ust. 1 in fine konstytucji. Gdyby więc – ze względu na materialną zawartość, czyli ustanowienie nowego przepisu karnego – traktować ustawę lustracyjną

¹⁸ Orzeczenie TK z 18 października 1994 r., sygn. akt K 2/94, OTK 1994/2/36, LEX nr 25215.

¹⁹ Ibidem.

²⁰ Wyrok TK z 19 września 2008 r., sygn. akt K 5/07, OTK-A 2008/7/124, LEX nr 439111.

²¹ Ustawa z 18 października 2006 r. o ujawnianiu informacji o dokumentach organów bezpieczeństwa państwa z lat 1944–1990 oraz treści tych dokumentów (t.j. Dz.U. 2020, poz. 306).

zmieniającą ustawę o IPN jako ustawę zmieniającą kodeks karny, to wówczas dochowanie trybu wymaganego przez regulamin Sejmu dla zmian kodeksów mogło ewentualnie nastąpić *per facta concudentia*. Analiza przebiegu postępowania ustawodawczego prowadzi jednak do wniosku, że uchybiono terminowi poprzedzającemu II czytanie [...], który w rzeczywistości wyniósł zaledwie trzy dni”. W konsekwencji Trybunał wskazał, że „ścisły związek i bezpośredni wpływ uchybienia regulaminowej procedurze właściwej dla uchwalania zmian kodeksów na treść art. 132a kodeksu karnego przesądza o jego niezgodności z art. 7 konstytucji”. Podobne stanowisko TK wyraził na gruncie ustawy nowelizującej kodeks postępowania cywilnego z 1995 r. w wyroku P 11/02 stwierdzając, że „Należy w związku z tym zauważyć, że zakwestionowany przepis został wprowadzony po uchwaleniu ustawy przez Sejm, w wyniku zgłoszenia odpowiedniej poprawki Senatu. Stąd też przy stanowieniu tego konkretnego przepisu nie zostały dochowane wymogi przewidziane dla ustaw o zmianie kodeksów, które mają zastosowanie na wcześniejszych etapach procedury ustawodawczej”²². Trybunał uznał jednak w tym przypadku, że naruszenie trybu ustawodawczego nie skutkowało niekonstytucyjnością ustawy.

V. Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z 14 lipca 2020 r., Kp 1/19

Szczególnego podkreślenia wymaga także stanowisko wskazane przez TK w wyroku dotyczącym nowelizacji kodeksu karnego z 2019 r., w którym stwierdzono, że „ostateczną decyzję o trybie postępowania z projektem ustawy (w szczególności nadania jej trybu właściwego dla kodeksu) podejmuje Marszałek Sejmu. Nie oznacza to jednak, że jego decyzja może mieć charakter arbitralny i zostać podjęta w wyniku zastosowania dowolnych dyrektyw oraz że nie podlega kontroli z punktu widzenia prawidłowości, szczególnie z uwagi na fakt, że – jak wskazano powyżej – Sejm jest związany treścią uchwalonego przez siebie regulaminu dopóty, dopóki nie podejmie decyzji o jego zmianie”²³. Trybunał Konstytucyjny wyraził stanowisko, że „przebieg procesu legislacyjnego w sprawie ustawy zmieniającej prowadzi do wnio-

²² Wyrok TK z 19 lutego 2003 r., sygn. akt P 11/02, OTK-A 2003/2/12, LEX nr 76810.

²³ Uzasadnienie wyroku dostępne na stronie: https://ipo.trybunal.gov.pl/ipo/view/sprawa.xhtml?&pokaz=dokumenty&sygnatura=Kp%201/19#zdanieodrebne_19679_1 (29.12.2021).

sku, że naruszenie unormowań rangi niższej niż konstytucyjne w przypadku ustawy zmieniającej skutkuje jej niezgodnością z art. 7 konstytucji. Trybunał uznał, że tego rodzaju naruszenia, jakie miały miejsce w toku prac nad ustawą zmieniającą, nie mogą być uznane za nieistotne i w związku z tym pominięte, a co za tym idzie – mają kwalifikowany charakter, którego wymagał Trybunał wobec uznania niezgodności z art. 112 konstytucji. Tym samym Trybunał doszedł do przekonania, że ustawa zmieniająca jest w całości niezgodna z art. 7 w związku z art. 112 konstytucji”. Na tle nowelizacji kodeksu karnego z 2019 r., zakwestionowanej przez TK, M. Gubała stwierdza, że „W istocie zatem cały proces legislacyjny w Sejmie zamknął się w 2 dniach, co w oczywisty sposób uniemożliwiło uwzględnienie w tym procesie wymogu wynikającego z art. 89 ust. 2 Regulaminu Sejmu. Przez to gwarancyjna funkcja tego unormowania nie została zrealizowana, w szczególności posłowie nie dysponowali (przynajmniej z formalnego punktu widzenia) czasem wystarczającym do zapoznania się z projektowaną regulacją kodeksową (zwłaszcza że była ona obszerna i w dużym stopniu wpłynęłaby na oblicze polskiego prawa karnego)”²⁴.

Przenosząc powyższe na grunt omawianych ustaw nowelizujących kodeks karny, stwierdzić należy, że z orzecznictwa Trybunału Konstytucyjnego wynika, że przewidziany Regulaminem Sejmu tryb kodeksowy winien mieć zastosowanie w każdej sytuacji, w której ustawa dokonuje jakiegokolwiek zmiany w akcie prawnym stanowiącym kodeks. Dotyczyć to będzie zatem ustawy wprost nowelizującej dany kodeks zatytułowanej jako „ustawa o zmianie ustawy – Kodeks...”, lecz także sytuacji, w której przepis nowelizujący kodeks jest jednym z wielu zwartych w przepisach zmieniających danej ustawy na jej końcu. Nie decyduje o tym zatem zatytułowanie ustawy, lecz jej zawartość normatywna. Dwie pierwsze wskazane wyżej ustawy z pakietu tzw. tarcz dokonały zmian odpowiednio dwóch i jednego przepisu w kodeksie karnym, zaś trzecia z ustaw dokonała zmian w szerszym zakresie dokonując zmian 10 przepisów kodeksu karnego, w tym wprowadzając trzy nowe artykuły. Analizując pod tym kątem omawiane ustawy koronawirusowe zasadne jest poddanie pod wątpliwość zachowania właściwego trybu wprowadzenia zmian w ko-

²⁴ M. Gubała, *Glosa do wyroku Trybunału Konstytucyjnego z 14 lipca 2020 r., sygn. akt Kp 1/19*, „Przegląd Legislacyjny” 2021, nr 3, s. 150.

deksie karnym, co dotyczy szczególnie ostatniej z tych ustaw, a to ze względu na liczbę zmian i ich doniosłość prawną. Na podstawie tej ustawy dokonano bowiem m.in. istotnych zmian w części ogólnej kodeksu karnego, zaś ich związek z celem zwalczania epidemii koronawirusa pozostaje wątpliwy. Wprowadzone na mocy art. 38 ustawy z 19 czerwca 2020 r. zmiany w kodeksie karnym mają jak najbardziej charakter zmian kodeksowych w myśl art. 89 ust. 2 Regulaminu Sejmu, których pierwsze czytanie może się odbyć nie wcześniej niż czternastego dnia od doręczenia posłom druku projektu. Jak zaś wskazano wyżej, tempo procedowania wskazanych wyżej ustaw było bardzo szybkie i zostały one przyjęte i podpisane przez prezydenta odpowiednio w ciągu 5, 16 i 27 dni. Aktualne zatem pod kątem wprowadzonych przepisów pozostają przedstawione powyżej argumenty dotyczące szczególnego trybu procedowania zmian kodeksów, które w tym przypadku nie zostały zachowane.

VI. Zakończenie

Podsumowując powyższe rozważania należy ocenić krytycznie tempo prac ustawodawcy związane z trzema kolejnymi nowelizacjami kodeksu karnego w oparciu o ustawy mające na celu zwalczenie epidemii koronawirusa, szczególnie mając na względzie brak powiązania tych zmian z samą epidemią. Dokonane zmiany mają bowiem istotny charakter i wpływają w sposób zasadniczy na kształt odpowiedzialności karnej, a w związku z tym w stosunku do nich powinien być dochowany tryb kodeksowy uchwalania zmian w kodeksach określony w Regulaminie Sejmu. W orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego na tle dochowania zasady poprawnej legislacji w zakresie nowelizacji kodeksów, wskazywano wielokrotnie, że ze względu na szczególną rangę kodeksu jako aktu prawnego ustawodawca musi dochować odpowiedniego trybu procedowania. Ze względu na rolę i funkcję kodeksu karnego oraz wynikające z niego zasady odpowiedzialności karnej, powyższy tryb ma szczególne zastosowanie bez względu na liczbę dokonywanych zmian w kodeksie, wobec czego należy wskazać, że procedowanie projektów ustaw w omawianych przypadkach powinno również odbyć się w trybie kodeksowym.

Literatura

- Florczak-Wątor M., *Dopuszczalność sądowej kontroli prawidłowości wyboru sędziego TK oraz Prezesa i Wiceprezesa TK. Glosa do wyroku TK z 11 września 2017 r., K 10/17*, Poznań 2017.
- Gubała M., *Glosa do wyroku Trybunału Konstytucyjnego z 14 lipca 2020 r., sygn. akt Kp 1/19*, „Przegląd Legislacyjny” 2021, nr 3.
- Hermeliński W., Nita-Światłowska B., *Orzeczenie sądowe wydane z udziałem sędziego powołanego wadliwie a naruszenie prawa do sądu gwarantowanego przez art. 6 ust. 1 Konwencji o ochronie praw człowieka. Glosa do wyroku ETPC z dnia 1 grudnia 2020 r., 26374/18*, „Europejski Przegląd Sądowy” 2021, nr 5.
- Koksanowicz G., *Nadawanie biegu inicjatywom ustawodawczym w świetle postanowień regulaminu Sejmu*, „Przegląd Prawa Konstytucyjnego” 2012, nr 1.
- Koksanowicz Z., *Zasada określoności przepisów w procesie stanowienia prawa*, „Studia Iuridica Lubliniensia” 2014, nr 22.
- Łopatka A., *Prawoznawstwo. Wprowadzenie*, Warszawa 2002.
- Salitra D., *Zasady przyzwoitej legislacji w orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego*, „Przegląd Sejmowy” 2003, nr 4.
- Sawczuk M., Konarski M., *Pojęcie i rola kodyfikacji w systemie prawa. Wybrane zagadnienia*, „Teki Komisji Prawniczej” 2011.
- Stępnia K., *Relacje między Zasadami Techniki Prawodawczej a Zasadami Poprawnej Legislacji w procesie stanowienia prawa*, „Przegląd Prawa Konstytucyjnego” 2017, nr 1.
- Szumilo-Kulczycka D., K. Kozub-Ciembroniewicz, *Konsekwencje uchybień w obszarze TK (uwagi na tle orzeczenia w sprawie K 1/20)*, „Państwo i Prawo” 2021, nr 8.
- Więcek M., *Glosa do wyroku TK z dnia 3 grudnia 2015 r., K 34/15*, „Przegląd Legislacyjny” 2016, nr 2.
- Wronkowska S., *W sprawie postępowania legislacyjnego w przepisach Regulaminu Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej*, „Przegląd Sejmowy” 2000, nr 2.
- Zalesny J., *Zasady prawidłowej legislacji*, „Studia Politologiczne”, nr 13.